

Αθήνα, 4/10/2017

Αρ. Πρωτ.: 197/2017

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος:

Δ. Αναγνωστόπουλος

Αντιπρόεδρος:

Ν. Ζηλίκης

Γραμματέας:

Ε. Σουμάκη

Ταμίας:

Α. Κανελλόπουλος

Μέλη:

Ι. Γιαννοπούλου

Κ. Μαγκλάρα

Αικ. Μπιτζαράκη

EXECUTIVE

COMMITTEE

President:

D. Anagnostopoulos

Vice President:

N. Zilikis

Secretary:

E. Soumaki

Treasurer:

A. Kanellopoulos

Members:

I. Giannopoulou

K. Magklara

Aik. Bitzaraki

Προς

Τον Αξιότιμο Υπουργό Δικαιοσύνης κο Σ. Κοντονή

grammateia@justice.gov.gr

Τον Αξιότιμο Υπουργό Υγείας κο Α. Ξανθό

minister@moh.gov.gr

Θέμα: Θέσεις της Π.Ε.Ε.-ΕΝΩ.ΨΥ.Π.Ε. για το Σχέδιο Νόμου «Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου - άρθρο 3- Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού»

Αξιότιμοι κύριοι Υπουργοί,

Η Παιδοψυχιατρική Εταιρεία Ελλάδος-Ένωση Ψυχιάτρων Παιδιών και Εφήβων επίσημο θεσμικό όργανο των Ελλήνων Ψυχιάτρων Παιδιού και Εφήβου, διαπιστώνει ότι στην τελική μορφή του Νομοσχεδίου- όπως διαμορφώθηκε από τη Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης στις Συνεδριάσεις της **26, 27, 28 Σεπτεμβρίου και 3 Οκτωβρίου 2017-**, περιγράφεται στο άρθρο 3, η δυνατότητα αλλαγής φύλου και σε ανήλικους **«που έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15) έτος της ηλικίας τους, εφόσον υπάρχει επιπλέον θετική γνωμάτευση ιατρικού συμβουλίου που θα συσταθεί για το σκοπό αυτό στο Γενικό Νοσοκομείο Παίδων Αθηνών "Π. & Α. Κυριακού" με απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου».**

Επειδή με το εν λόγω άρθρο:

- 1) Εισάγονται ζητήματα και διαδικασίες οι οποίες αφορούν την ψυχική υγεία ατόμων εφηβικής ηλικίας, για την οποία είμαστε αρμόδιοι και εργαζόμαστε,
- 2) Δεν προσκληθήκαμε να εκφράσουμε τις απόψεις μας στη σχετική Διαβούλευση και στη Διαβούλευση της Διαρκούς Επιτροπής με τους φορείς,

3) Διαφαίνεται η συμμετοχή των παιδοψυχιάτρων σε προβλεπόμενο Ιατρικό Συμβούλιο χωρίς να έχουμε ερωτηθεί,

Θεωρούμε καθήκον μας να εκφράσουμε την αντίθεσή μας για την επέκταση της δυνατότητας αλλαγής φύλου σε άτομα αυτής της ηλικίας (15 μέχρι την ενηλικίωση), ηλικία η οποία χαρακτηρίζεται από ρευστότητα της διαμορφούμενης ταυτότητας φύλου καθώς και τις ανησυχίες μας ότι η εμπλοκή των εν λόγω νέων στη διαδικασία θα επιβαρύνει παρά θα βελτιώσει την ψυχική τους κατάσταση.

Το θέμα της ταυτότητας φύλου αποτελεί αντικείμενο μελέτης της Ψυχιατρικής και της Παιδοψυχιατρικής Ιατρικής Ειδικότητας. Τόσο η διάγνωση όσο και η αντιμετώπιση αποτελούν πεδίο συζητήσεων μεταξύ επιστημονικών και κοινωνικών φορέων (1, 2) και η συνεχής εισροή δεδομένων οδηγεί σε αλλαγές και αναθεωρήσεις των συνιστώμενων πρακτικών (3). Στα ψυχιατρικά διαγνωστικά εγχειρίδια περιγράφονται «Διαταραχές Ταυτότητας Φύλου» (σύμφωνα με το ICD-10 του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας-WHO), ή «Δυσφορία Φύλου» (σύμφωνα με το DSM-5 της American Psychiatric Association).

Η σύγχρονη ιατρική βιβλιογραφία επισημαίνει υψηλότερη ψυχοπαθολογία σε άτομα με «Δυσφορία Φύλου» σε σχέση με το γενικό πληθυσμό, γεγονός που επισημάνθηκε και κατά τις εργασίες του πρόσφατου 10ου Πανελλήνιου Παιδοψυχιατρικού Συνεδρίου (3,4,5).

Ιδιαίτερα τονίζεται η σημασία των Διαταραχών του Φάσματος του Αυτισμού σε άτομα με ζητήματα ταυτότητας φύλου (6, 7), στα οποία υπάρχουν καθυστερήσεις, διαφοροποιήσεις και παρεμβολές συμπτωμάτων στη διαμόρφωση της ταυτότητας, καθώς και παραμορφώσεις στην αξιολόγηση των κοινωνικών καταστάσεων και στην ανάπτυξη οικείων διαπροσωπικών σχέσεων.

Επίσης, παρατηρείται υψηλή συννοσηρότητα κατάθλιψης και αυτοκτονικότητας, που δεν υποχωρεί με ιατρικές διαδικασίες αλλαγής φύλου, και δυσφορία που παραμένει, παρά τυχόν επιτυχείς κοινωνικές μεταβάσεις (6).

Δεν υπάρχουν ερευνητικά δεδομένα για εφήβους που έχουν κάνει νομική «μετάβαση» και για τις συνέπειες μια τέτοιας πρακτικής.

Η πλέον πρόσφατη έκδοση κατευθυντηρίων οδηγιών πρακτικής υπογραμμίζει την πολύ μεγάλη πολυπλοκότητα της Διαταραχής Ταυτότητας/Δυσφορία Φύλου στην παιδική και εφηβική ηλικία και τη σημασία συμμετοχής ειδικού ψυχικής με ειδική

εκπαίδευση και γνώσεις, στις αποφάσεις "κοινωνικής μετάβασης" και επισημαίνει την ανάγκη αξιολόγησης πιθανών **δυσμενών ψυχολογικών και κοινωνικών εκβάσεων στην ζωή του ατόμου** (ψυχική υγεία, φίλοι, οικογένεια, επάγγελμα, κοινωνικός ρόλος) (3)

Η προϋπόθεση συναίνεσης των γονέων δεν φαίνεται ικανή να αποτρέψει δυσμενείς εκβάσεις, καθώς είναι γνωστό ότι η επιμένουσα στην εφηβεία Δυσφορία Φύλου, μπορεί να έχει τροφοδοτηθεί από γονεϊκή ανοχή ή και ενθάρρυνση. Επί πλέον, η γονεϊκή ψυχοπαθολογία αποτελεί έναν από τα πλέον σταθερά ευρήματα (9). *Η πρώιμη μετάβαση σε κοινωνικούς ρόλους του άλλου φύλου, θεωρείται πλέον βασικός παράγοντας διατήρησης και επιμονής της Δυσφορίας Φύλου* (3)

Είμαστε στην διάθεσή σας για περαιτέρω συνεργασία και πιστεύουμε ότι η συνεισφορά της Π.Ε.Ε.-ΕΝΩ.ΨΥ.Π.Ε. ως γνωμοδοτικού οργάνου θα αποβεί σημαντική για την παροχή βέλτιστων υπηρεσιών και ρυθμίσεων για αυτή την ευάλωτη ψυχοκοινωνικά ομάδα του νεανικού πληθυσμού.

Υ.Γ. Στο Παράρτημα, παραθέτουμε ενδεικτική Βιβλιογραφία επί του θέματος.

Κοινοποίηση

- Προς τους αρμόδιους εισηγητές και αγορητές για το ως άνω Νομοσχέδιο όλων των κομμάτων
- Προς τους κ.κ. Βουλευτές όλων των κομμάτων
- Προς τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο

Με τιμή,

Για το Δ.Σ. της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ένωσης Ψυχιάτρων Παιδιών & Εφήβων

Ο Πρόεδρος

Δ. Αναγνωστόπουλος

Η Γενική Γραμματέας

Ε. Σουμάκη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενδεικτική Βιβλιογραφία επί του Θέματος Αλλαγής Ταυτότητας Φύλου στους Εφήβους

1. *Report of the American Psychiatric Association Task Force on Treatment of Gender Identity Disorder, 2012.*
2. *Beek T, et al. Gender Incongruence of Adolescence and Adulthood: Acceptability and clinical utility of the World Health Organization's proposed ICD-11 criteria. PLOS ONE, 2016.*
3. *Endocrine Treatment of Gender-Dysphoric/Gender-Incongruent Persons: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline. J Clin Endocrinol Metab, November 2017, 102(11):1–35.*
4. *Costa R, Colizzi M. Neuropsychiatric disease and treatment, 2016;12;1953-66*
5. *Bechard M, et al. Journal of Sex and Marital Therapy, 2016.*
6. *Glidden D, et al. Gender Dysphoria and Autism Spectrum Disorders. Sex Med Rev, 2016.*
7. *Katiana-Heino R, Sumia M, et al. Child Adolesc Psychiatry Ment Health, 2015.*
8. *Dhenje C, et al. PLOS ONE, 2011.*
9. *Zucker K, Owen A, Bradley SJ, Ameeriar L. Clinical Child Psychology and Psychiatry, 2002*

Με τιμή,

Για το Δ.Σ. της Παιδοψυχιατρικής Εταιρείας Ελλάδος-Ένωσης Ψυχιάτρων Παιδιών & Εφήβων